

การวิเคราะห์คุณธรรมของตัวเอกในวรรณคดีที่ปรากฏ
ในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

นางนิตยา ปิ่นชาญชัยยุทธ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

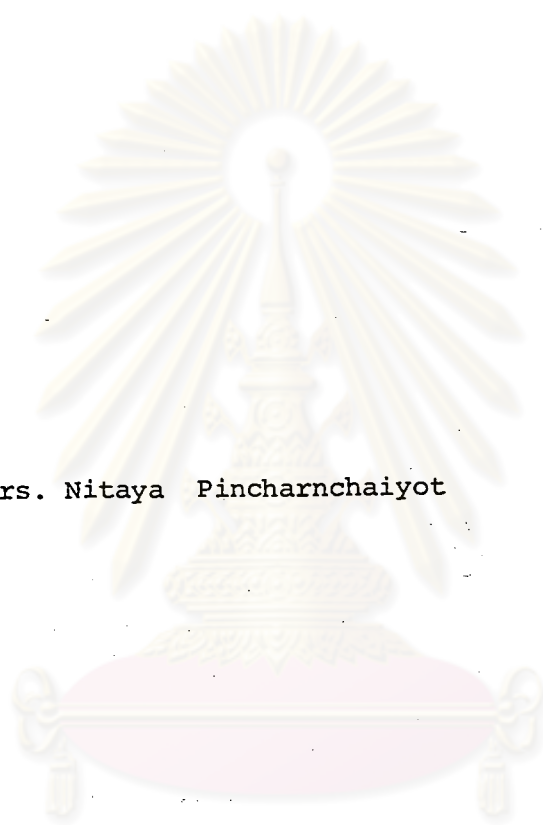
พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-262-3

013507

I15930A25.

AN ANALYSIS OF MAIN CHARACTERS' VIRTUES IN LITERATURE
APPEARED IN THAI LANGUAGE TEXTBOOKS AT THE
LOWER SECONDARY EDUCATION LEVEL

Mrs. Nitaya Pincharnchaiyot

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Secondary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์คุณธรรมของตัวเอกในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชา
ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ชื่อนิสิต นางนิตยา บินชาญชัยยุทธ

ภาควิชา มัธยมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายใจ อินทร์มพรรย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นิสิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาคามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร)

รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.สุจรีต เทียรชอบ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายใจ อินทร์มพรรย์)

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ยุพิน พิพิธกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์คุณธรรมของตัว เอกในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือ เรียน
วิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ชื่อนิสิต นางนิตยา บินชาญชัยยุทธ

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายใจ อินทร์พรรย์

ภาควิชา มัธยมศึกษา

ปีการศึกษา 2528

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณธรรมของตัว เอกในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือ เรียนวิชาภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อ เปรียบ เทียบคุณธรรมของตัว เอกในวรรณคดีที่ปรากฏจากหนังสือ เรียนวิชา
ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับที่ปรากฏจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้าง เกณฑ์ในการวิเคราะห์ขึ้น แล้วนำ เกณฑ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน
ตรวจพิจารณาแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ นำเกณฑ์ที่ได้ไปวิเคราะห์คุณธรรมของตัว เอกในวรรณคดีที่
ปรากฏในหนังสือ เรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แล้วเปรียบ เทียบกับที่ปรากฏจาก
วรรณคดีฉบับสมบูรณ์ และ เสนอผลการวิจัยในรูปความ เรียงและตารางประกอบความ เรียง

ผลของการวิจัย

1. คุณธรรมที่ปรากฏสูงสุดของพระร่วงจากหนังสือแบบ เรียน คือ ความประณีตและ
ละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 18.75

เมื่อ เปรียบ เทียบกับที่ปรากฏจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์จะ เห็นได้ว่า คุณธรรมที่
ปรากฏสูงสุดของพระร่วงทั้งจากหนังสือแบบ เรียนและจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ที่สอดคล้องกัน คือ

ความประณีตและละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 18.75 และ 16.13 ตามลำดับ ส่วนคุณธรรมที่ปรากฏค่าสุดทั้งจากหนังสือแบบเรียนและจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ที่สอดคล้องกัน คือ ความเอื้อเฟื้อเพื่อแม่และเสียสละ และการยอมรับความเปลี่ยนแปลงซึ่งคิดเป็นร้อยละ 6.25 และ 3.23 ตามลำดับ

2. คุณธรรมที่ปรากฏสูงสุดของพระอภัยมณีจากหนังสือแบบเรียน คือ ความกตัญญูทศเวทซึ่งคิดเป็นร้อยละ 46.66

เมื่อเปรียบเทียบกับที่ปรากฏจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์จะเห็นได้ว่า คุณธรรมที่ปรากฏสูงสุดของพระอภัยมณีจากหนังสือแบบเรียน คือ ความกตัญญูทศเวท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 46.66 จากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ คือ ความเมตตากรุณา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.94 ส่วนคุณธรรมที่ปรากฏค่าสุด จากหนังสือแบบเรียนมี 4 คุณธรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 6.67 เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเพื่อแม่และเสียสละ จากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์มี 5 คุณธรรมซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.38 เช่น การไม่โลภ การไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

3. คุณธรรมที่ปรากฏสูงสุดของขุนแผนจากหนังสือแบบเรียน คือ ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา และความเป็นผู้มีวิวัฒนาการ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.33

เมื่อเปรียบเทียบกับที่ปรากฏจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ จะเห็นได้ว่าคุณธรรมที่ปรากฏสูงสุดของขุนแผนจากหนังสือแบบเรียน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา และความเป็นผู้มีวิวัฒนาการ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.33 จากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ คือ การเป็นผู้มีสัมมาคารวะ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.66 ส่วนคุณธรรมที่ปรากฏค่าสุด จากหนังสือแบบเรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบและความสามัคคี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 16.67 จากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ คือ ความไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.23

4. คุณธรรมที่ปรากฏสูงสุดของหนุมานจากหนังสือแบบเรียน คือ ความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 25

เมื่อเปรียบเทียบกับที่ปรากฏจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ จะเห็นได้ว่าคุณธรรมที่ปรากฏสูงสุดของหนุมานจากหนังสือแบบเรียน คือ ความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 25 จากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ คือ การเป็นผู้มีสัมมาคารวะ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 24.34 ส่วนคุณธรรมที่

ปรากฏค่าสุด จากหนังสือแบบเรียนมี 4 คุณธรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 2.78 ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อ
เพื่อแม่และเสียสละ การมีสัจจะและความจริงใจ การเป็นผู้มีสมาคารวะ และความมีศรัทธาต่อ
ศาสนา จากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์มี 3 คุณธรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.22 ได้แก่ การไม่ประทุษร้าย
ต่อชีวิตและร่างกาย การไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และความอดทนอดกลั้น

5. คุณธรรมที่ปรากฏสูงสุดของสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชจากหนังสือแบบเรียน คือ
ความเป็นผู้มีวิถนธรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 31.81

เมื่อเปรียบเทียบที่ปรากฏจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ จะเห็นได้ว่า คุณธรรมที่ปรากฏ
สูงสุดของสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช ทั้งจากหนังสือแบบเรียนและจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ที่
สอดคล้องกัน คือ ความเป็นผู้มีวิถนธรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 31.81 และ 15.69 ตามลำดับ
ส่วนคุณธรรมที่ปรากฏค่าสุด ทั้งจากหนังสือแบบเรียนและจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ที่สอดคล้องกัน
คือ การยอมรับความเปลี่ยนแปลง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4.55 และ 0.37 ตามลำดับ

6. คุณธรรมที่ปรากฏสูงสุดของจูล่งจากหนังสือแบบเรียน คือ ความกล้าหาญและเชื่อมั่น
ในตนเอง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 34.78

เมื่อเปรียบเทียบที่ปรากฏจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ จะเห็นได้ว่า คุณธรรมที่
ปรากฏสูงสุดของจูล่ง ทั้งจากหนังสือแบบเรียนและจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ที่สอดคล้องกัน คือ
ความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 34.78 และ 27.03 ตามลำดับ ส่วน
คุณธรรมที่ปรากฏค่าสุดจากหนังสือแบบเรียน มี 3 คุณธรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4.35 ได้แก่
การรู้จักความพอดี ความประณีตและละเอียดถี่ถ้วน และความมีศรัทธาต่อศาสนา จากวรรณคดี
ฉบับสมบูรณ์ มี 9 คุณธรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.54 เช่น การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย
ความเมตตากรุณา

Thesis Title   An Analysis of Main Characters' Virtues in Literature
                            Appeared in Thai Language Textbooks at the Lower
                            Secondary Education Level

Name   Mrs.Nitaya Pincharnchaiyot

Thesis Adviser   Assistant Professor Saijai Indrambarya

Department   Secondary Education

Academic Year   1985

ABSTRACT

The purposes of the study were:

1. To analyze the main characters' virtues in literature appeared in Thai language textbooks at the lower secondary education level.

2. To compare the main characters' virtues in literature appeared in Thai language textbooks at the lower secondary education level with those appeared in the unabridge literature.

Procedures

The researcher constructed a set of criteria for analysis and then presented it to 5 experts for content validity. The main characters' virtues appeared in Thai language textbooks at the lower secondary education level was analyzed by using the improved set of criteria and compared with those appeared in the unabridge literature prior to the presentation of the findings in terms of composition and tables with description.

Findings

1. Phra ROUNG's virtues appeared the most in the textbooks were delicacy and scrutiny (18.75%).

In comparing with Phra ROUNG's virtues that appeared in the unabridged literature, it was found that the virtues that appeared the most in the textbooks and the unabridged literature were delicacy and scrutiny (18.75% and 16.13% respectively); those that appeared the least in both sources were generosity with sacrifice and acceptance to new changes (6.25% and 3.23% respectively).

2. Phra APHAYMANEE's virtues appeared the most in the textbooks were piety (46.66%).

In comparing with Phra APHAYMANEE's virtues that appeared in the unabridged literature, it was found that the virtues that appeared the most were piety (46.66%) in the textbooks and mercy (17.94%) in the unabridged literature; four virtues (6.67%) appeared the least in the textbooks were mercy, generosity with sacrifice, etc., while five virtues (0.38%) appeared the least in the unabridged literature were ungreediness, respect of others' right, etc.

3. KHUN PHAN's virtues appeared the most in the textbooks were discipline with punctuality and civilized behavior (33.33%)

In comparing with KHUN PHAN's virtues that appeared in the unabridged literature, it was found that the virtues that appeared the most were discipline with punctuality and civilized behavior (33.33%) in the textbooks and reverence (17.66%) in the unabridged literature; those that appeared the least were responsibility and unity (16.67%) in

the textbooks, unselfishness (0.23%) in the unabridge literature.

4. Hanumarn's virtues appeared the most in the textbooks were bravely and self-confidence (25%).

In comparing with Hanumarn's virtues that appeared in the unabridge literature, it was found that the virtues that appeared the most were bravely and self-confidence (25%) in the textbooks and reverence (24.34%) in the unabridge literature; four virtues (2.78%) appeared the least were generosity with sacrifice, thruthfulness and sincerity, reverence and faith while three vitues (0.22%) in the unabridge literature were harmlessness to life and body, respect of others' right and patience.

5. King Rachathirat's virtues appeared the most in the textbooks were civilized behavior (31.81%).

In comparing with King Rachathirat's virtues that appeared in the unabridge literature, it was found that the virtues that appeared the most in the textbooks and the unabridge literature were civilized behavior (31.81% and 15.69% respectively); those appeared the least in both source were acceptance to new changes (4.55% and 0.37%).

6. Julong's virtues appeared the most in the textbooks were bravely and self-confidence (34.78%).

In comparing with Julong's virtues that appeared in the unabridge literature, it was found that the virtues that appeared the most in the textbooks and the unabridge literature were bravely and self-confidence (34.78% and 27.03% respectively); three virtues (4.35%) appeared the least in the textbooks were self-sufficiency,

delicacy with scrutiny and faith, while nine virtues (0.54%) appeared the least in the unabridged literature were harmlessness to life and body, mercy, etc.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายใจ อินทร์ทรัพย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และตรวจพิจารณาแก้ไข เนื้อหาสาระตลอดมา พร้อมทั้งศาสตราจารย์ ดร.สุจริต เพียรชอบ ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษา แนะนำอันเป็นประโยชน์ ทั้งกรุณาติดตามเอาใจใส่ในการ ทำวิทยานิพนธ์เสมอมา ศาสตราจารย์ยุพิน พิพิธกุล กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำทางด้านสถิติ และด้านอื่น ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับจากคณาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์รัฐประณีย์ นาคทรธรพ ที่ได้กรุณาให้ทุน "ส่งเสริมบัณฑิตทางภาษาไทย" แก่ผู้วิจัย พร้อมทั้งให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในเมตตาธรรมของท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สิทธา หินิจภูวดล อาจารย์พิฑูร มลิวัลย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ก้องแก้ว เจริญอักษร และอาจารย์พะนอม แก้วกำเนิด ที่ได้กรุณา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางในการวิเคราะห์คุณธรรมจากวรรณคดีไทย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ไพโรจน์ อาจารย์ดลใจ ขุนวิไชย ที่ให้ความกรุณาแนะนำและส่งเสริมในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ขอขอบคุณ คุณกาญจนา สุรรัตนากร คุณภัทราภรณ์ ทนินชัย และเพื่อน ๆ สาขาการสอนภาษาไทยทุกท่าน ที่ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เสมอมา ขอขอบคุณ คุณลมไชย เจริญวงศ์ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านภาษาอังกฤษ

ท้ายที่สุดนี้บุคคลที่ผู้วิจัยมีอาจจะลืมพระคุณได้ชั่วชีวิตคือ คุณพ่อ คุณแม่ คุณไพโรจน์ บินชาญชัยยุทธ และพี่ทั้งสองของผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณ คอยช่วยเหลือห่วงใยและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

นิตยา บินชาญชัยยุทธ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
รายการตารางประกอบ.....	ท
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมทั้งในและต่างประเทศ.....	8
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมทั้งในและต่างประเทศ.....	38
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
การศึกษาค้นคว้าข้อมูล.....	45
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
การเสนอข้อมูล.....	47
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
พระร่วง.....	50
พระอภัยมณี.....	50
ขุนแผน.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ).....	
หนุมาน.....	66
สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช.....	79
จูล่ง.....	85
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	109
บรรณานุกรม.....	110
ภาคผนวก.....	127
ภาคผนวก ก.....	128
ภาคผนวก ข.....	129
ภาคผนวก ค.....	143
ประวัติผู้เขียน.....	158

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. คุณธรรมของพระร่วงที่ได้จากเรื่องพระร่วง.....	91
2. คุณธรรมของพระอภัยมณีที่ได้จากเรื่องพระอภัยมณี.....	94
3. คุณธรรมของขุนแผนที่ได้จากเรื่องขุนช้างขุนแผน.....	97
4. คุณธรรมของหนุมานที่ได้จากเรื่องรามเกียรติ์.....	100
5. คุณธรรมของสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชที่ได้จากเรื่องราชาธิราช.....	103
6. คุณธรรมของจูล่งที่ได้จากเรื่องสามก๊ก.....	106

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย